

Predgovor uz 35. izložbu izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija

Nekoliko riječi uz obljetnicu

Izložba muzejske izdavačke djelatnosti u organizaciji Muzejskoga dokumentacijskog centra (MDC) nastavlja se i danas, u 2016. godini, zahvaljujući velikomu i postojanom interesu i podršci hrvatske muzejske zajednice.

Svojim kontinuitetom te svojim jedinstvenim sadržajem, recentnom građom i definiranom izložbenom koncepcijom izložba muzejskoga izdavaštva zauzima posebno mjesto u nacionalnome i europskom izložbenom kalendaru. Ideja javnoga i šireg predstavljanja recentne muzejske izdavačke djelatnosti u redovitome jednogodišnjem intervalu, u okružju malih i velikih, domaćih i inozemnih nakladnika, a na uvid postojećim i budućim poklonicima čitanja i knjiga, već je 35. godinu u nizu jednako provokativna i zanimljiva. Naime, MDC-ova izložba muzejskih publikacija još uvijek je jedina i jedinstvena manifestacija s tom temom u širem europskom okružju.

Složena muzejska djelatnost rezultira različitim, za muzeje svojstvenim publikacijama (muzejskim katalozima povremenih i stalnih izložaba ili zbirki, vodičima kroz stalne postave ili izložbe, likovnim, kulturno-povijesnim i arheološkim monografijama, različitim priručnicima, pretiscima i bibliofilskim izdanjima, zbornicima i časopisima, publikacijama za djecu i mlade, publikacijama za osobe s invaliditetom te plakatima, razglednicama, mapama i drugim tiskovinama). Pozornost publike na tu građu MDC je počeo usmjerivati 1982. godine organiziravši *Prvu izložbu publikacija muzeja i galerija* koja je bila najavljena riječima: *Muzejsko-galerijske ustanove snažan su, ali nedovoljno uočen, izdavački sektor.*

Tako je i danas – nastavljamo kontinuitet pod istim geslom: osnažiti vidljivost i uporabnu vrijednost muzejskih izložbenih, promidžbenih, istraživačkih, stručnih, znanstvenih i edukacijskih projekata, zabilježenih u velikome i vrlo raznolikom rasponu publikacija, bilo tiskanih bilo elektroničkih. I u istome cilju koji nije izgubio na svojem značenju:

- omogućiti stručnoj, ali i široj publici (učenicima, studentima, kolekcionarima, antikvarima, bibliofilima, ljudima različitih interesa, dobi i struka) neposredan uvid i upoznavanje s recentnom, jednogodišnjom izdavačkom produkcijom muzeja i galerija iz cijele Hrvatske
- predstaviti izdavačku djelatnost muzeja i galerija kao vrlo vitalan i značajan segment rada tih ustanova
- kontinuirano pratiti razvojni put i standardizaciju muzejskih publikacija, oblikovanje njihovih formalnih i sadržajnih značajki, uvođenje novih medija i njihovo korištenje, okretanje ciljanoj publici kao što su djeca i mladi ili osobe s invaliditetom
- prikazati likovna i grafička rješenja muzejskih publikacija
- povećati i proširiti distribuciju izdavačke djelatnosti muzeja i galerija, kao i krug čitatelja, te razvijati svijest o mogućnosti i potrebi prodaje muzejskih publikacija u muzejskim prostorima i izvan njih.¹

Tijekom svih proteklih izložbenih godina broj se muzeja sudionika povećavao da bi se od njih 63 u 1992. godini danas udvostručio. To ukazuje na sve veći postotak muzeja koji imaju redovne godišnje izdavačke projekte, ali i na postojan interes muzejske zajednice za prezentacijom svojih recentnih nakladničkih proizvoda izvan matičnih muzejskih prostora u okviru jedinstvene izložbe ukupnoga nakladničkog korpusa hrvatske muzejske zajednice.²

Osnovni kriterij odabira publikacija za izložbu jest muzej kao (su)izdavač, a nikako ne njihov sadržaj ili oblik, koji može biti i računalni ispis i divot-izdanje enciklopedijskoga tipa ili pak su-

vremena elektronička publikacija na CD-ROM-u i DVD-u. A njihov broj na izložbenim policama iz godine u godinu raste – ukupna godišnja izdavačka produkcija hrvatskih muzeja započela je s 273 naslova u 1993. godini da bi se u 2016. približila brojki od 700 novih naslova.³ Proteklih 35 godina predstavili smo reprezentativan broj s ukupno 17 700 novih naslova tiskanih i elektroničkih publikacija!

Uz izložbe smo organizirali i različite popratne aktivnosti:

- promocije novih publikacija (*Vodič kroz hrvatske muzeje i zbirke*, 2011.)
- predstavljanja izdavačke djelatnosti pojedinih muzeja (Arheološkoga muzeja u Zagrebu, 1993.; Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja u Zagrebu, 1994.; Muzeja Slavonije u Osijeku, 1999.)
- postavljanja različitih tematskih izložaba iz izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i MDC-a (*Ratne izložbe u zemlji i inozemstvu*, 1992.; *Muzejska izdanja za djecu i mlade*, 2000.; *Plakati MDC-a uz Međunarodni dan muzeja*, 2002.; *Muzejski vizualni identitet*, 2003.; *Predstavljanje nagrađenih muzejskih izdanja*, 2004. i 2008.; *Muzejske publikacije uz 100. obljetnicu Prvoga svjetskog rata*, 2014. itd.)
- predstavljanja izdavačke djelatnosti inozemnih muzeja (Zemaljskoga muzeja Bosne i Hercegovine u Sarajevu, 1990.; Narodnoga muzeja Slovenije u Ljubljani, 2013.; Nacionalnoga umjetničkog centra u Tokiju, 2014.)
- promocije inovativnih projekata (poput *Muzeja Hrvatske na internetu*)
- simpozije s temama o knjizi i knjižnoj baštini u muzejima (međunarodni stručni skup *Muzejske publikacije i novi mediji*, 2001.; međunarodni simpozij *Muzej(i) (i) književnost(i)*, 2006.; simpozij *KUM – Knjiga u muzeju*, 2011.)
- predavanja za studente, grupna i individualna vodstva
- kvizove (nagradnu igru *Provjerimo što znamo i naučimo nešto novo o muzejima*) i ankete (*Treba li Hrvatska nacionalni muzej književnosti*, 2005.).⁴

Svaku smo izložbu popratili i njezinim katalogom s kataloškim popisom svih izloženih muzejskih tiskovina. Dosad objavljena 35 sveska kataloga čine jedinstven bibliografski niz iz kojega se mogu iščitati povijest hrvatskoga muzejskog izdavaštva, bibliografske jedinice autora i naslova te popis tema koje su obrađivane. Već sada su naši izložbeni katalogi značajan segment nacionalne bibliografije u kojoj muzeji kao izdavači i njihove publikacije zauzimaju važno mjesto.⁵

Vrlo rano prepoznavši međunarodni sajam knjiga i učila Interliber kao idealno mjesto za cjelovitu prezentaciju muzejskoga izdavačkog korpusa, prva izložba muzejske knjige održala se već na trećemu Interliberu Zagrebačkoga velesajma! Ta se tradicija održala do danas, samo su u kriznome poratnom razdoblju (1995. i 1996. godine) izložbe održane u knjižnici MDC-a (tada u Mesničkoj 5 u Zagrebu).

Osim jedinstvenoga sadržaja brojnu je publiku privlačio i izložbeni prostor MDC-a na Interliberu. Tako su priznanje i kristalnu skulpturu za najvišu razinu oblikovanja i najbolje ideje u rješavanju izložbenoga prostora na Interliberu dobile MDC-ova 25. izložba 2006. godine te 27. izložba 2008. godine, a za obje je koncept i dizajn potpisao Neven Kovačić iz Studija *Redesign*.

Budući da je uvijek u središtu interesa bila publika i što šira popularizacija muzejskih publikacija, sve izložbene projekte redovito pratimo i objavama na mrežnim stranicama MDC-a, a popratne izložbene kataloge, osim u tiskanome obliku, objavujemo i u njihovim PDF-ovima.

Sve su naše izložbe pripremane zahvaljujući postojanom interesu i podršci muzeja, ali i uz pomoć brojnih studenata, pripravnika, sponzora, volontera te vanjskih suradnika (dizajnera, lektora, tiskara, izvođača štandova, prijevoznika i drugih), uz novčanu potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Gradskog ured za obrazovanje, kulturu i sport, Zagreb te uz stal-

nu medijsku pozornost. Zahvaljujemo svima njima i muzejima uz poziv da nastavimo uspješnu suradnju i nakon 35. izložbe!

Izbor iz muzejskoga nakladništva 2015. – 2016.

Za 35. izložbu izdavačke djelatnosti svoja je recentna izdanja dostavilo 120 muzeja iz 68 hrvatskih gradova i mjesta, a izložba obuhvaća 685 novih publikacija, 290 muzejskih plakata i 12 elektroničkih publikacija (CD-ROM-ova i DVD-ova). U tome reprezentativnom muzejskom nakladničkom korpusu skrećemo pozornost na neke od publiciranih tema.

Jedna od njih svakako je tema **muzejskih obljetnica** koje su muzeji obilježavali i objavom preglednih, sumarnih monografskih publikacija (*Protiv predrasuda*, Tiflološki muzej, 2016.; *90 godina Muzeja grada Šibenika*) ili pak prigodnim elektroničkim nosačima zvuka (*105 godina Etnografskog muzeja Split*). Muzej kao tema obrađen je i na izložbi pod nazivom (*R*)*evolucija u Muzeju grada Rijeke* koja dvadesetak godina nakon preustrojstva osvjetljuje razvojni put Muzeja grada Rijeke, kao i ideološke aspekte vremena u kojemu je nastao.

Svojim su se izložbama i popratnim izdanjima muzealci prisjećali i svojih **kolega muzejskih djelatnika**. Tako je Muzej Brdovec obilježio 80. godišnjicu rođenja Brdovčanina, kulturnoga djelatnika, pjesnika i dugogodišnjega ravnatelja Muzeja za umjetnost i obrt Vladimira Malekovića.

Kao pomoć u razgledavanju i upoznavanju svojih muzejskih fundusa muzeji za svoju domaću i inozemnu publiku redovito pripremaju **vodiče kroz stalne muzejske postav**e, a među najnovijima su vodiči kroz stalni postav Galerije *Meštrović* u Splitu (na hrvatskome i engleskom jeziku), Gradskoga muzeja Karlovac, Arheološkoga muzeja u Zadru (na njemačkome i talijanskom jeziku), novi stalni postav Kninskoga muzeja (*Oluja 95*), Muzeja *Mimara* u Zagrebu (četvrto izdanje, na engleskome jeziku) te informativni vodič Galerije Antuna Augustinčića u Klanjcu. Svoje vodiče za najmlađe posjetitelje priredili su Muzej Like Gospić (*4 Kids*) te Hrvatski prirodoslovni muzej u Zagrebu (*Upoznajte muzej!*, drugo izdanje). Među rijetkim izdanjima namijenjenima posjetiteljima s invaliditetom informativni je vodič Memorijalne zbirke Marije Jurić Zagorke koji je objavljen na hrvatskoj brajici.

Detaljniji popisi i opisi muzejske građe objavljuju se u drugoj vrlo važnoj vrsti muzejskih tiskovina – **katalozima muzejskih zbirki**. Oni su često rezultat višegodišnjega stručnog rada muzejskih djelatnika na obradi muzejskih predmeta registriranih kao kulturno dobro. Ovogodišnji muzejski nakladnički korpus obuhvaća veći broj takvih publikacija koje čitateljskoj publici omogućuju jedinstven uvid u bogatstvo i raznolikost muzejskih fundusa. Među njima su: *Katalog Etnografske zbirke Zavičajnog muzeja Slatina*; *Zbirka dječjih igračaka i igara* (Etnografski muzej Zagreb); *Pome i pengana jaja dubrovačkog kraja: Palme i pisanice iz Zbirke predmeta uz običaje, vjerovanja, igre i folklor Etnografskog muzeja u Dubrovniku*; *U radosti Božića: katalog Zbirke jaslca Muzeja „Staro selo“ Kumrovec*; *Zbirka Arhitektura i oprema kuće* (Etnografski muzej Istre, Pazin); *Nepoznata baština: predmeti iz Zbirke ambalaže Gradskog muzeja Sisak*; *Istra: Memento: izbor iz fundusa Zbirke starih razglednica* (Povijesni i pomorski muzej Istre, Pula); *Pozdrav iz Požege* (Gradski muzej Požege); *Satovi iz Zbirke varije Kulturno-povijesnog muzeja, Dubrovački muzeji*; *Numizmatička zbirka Muzeja Cetinske krajine Sinj*; *Zbirka rimskog republikanskog novca Arheološkog muzeja u Zagrebu*; *Rim u Arheološkom muzeju Zadar: katalog stalnog postava Rimske zbirke*; *Sarvaš – neolitičko i eneolitičko naselje II: katalog zbirke* (Muzej Slavonije iz Osijeka i Arheološki muzej u Zagrebu); *Katalog stalnog postava* (Arheološki muzej Narona); *Pečati, pečatnjaci, zastave, grbovi i ostalo znakovlje Povijesne zbirke Creskog muzeja*; *Za čast i slavu: odlikovanja Europe i svijeta iz Zbirke odlikovanja Hrvatskog povijesnog muzeja*.

Muzeji u svojem izložbenom programu često surađuju i s kolekcionarima od kojih mnogi svoje zbirke i doniraju muzejima. Katalozima su popraćene najnovije likovne izložbe iz **privatnih zbirki** – zbirke Ivica Brace Crnogorca (*U čast sv. Duje*, Muzej grada Splita), Zbirke *Mavretić* (Karlovačko

slikarstvo 20. stoljeća, Zavičajni muzej Ozalj) i Zbirke Hanžeković (ciklus izložaba *Privatne kolekcije u javnoj instituciji*, Umjetnički paviljon u Zagrebu); iz zbirke Vukosavić i Vrga predstavljena su likovna djela Grupe Zemlja (Gradska galerija Striegl, Sisak); *Umjetnine iz privatnih zbirki srednje Dalmacije* izložila je Galerija umjetnina Split; umjetnine iz Zbirke Vukadinović predstavila je Galerija Prica u Samoboru, a u povodu 25. godišnjice smrti Matije Skurjenija i 15 godina od osnutka Muzej Matija Skurjeni u Zaprešiću predstavio je likovne bisere iz privatnih kolekcija na izložbi *Ususret Skurjeniju*. Katalozi su popratili i izložbe privatnih zbirki arheološke građe (*Arheologija Torčeca: izbor iz Arheološke zbirke obitelji Zvijerac*, Muzej grada Koprivnice), etnografske građe (*Ljepota bebrinske nošnje*, Muzej Prigorja, Sesvete) i prirodoslovne građe (*Svijet kristala patera Marija Crvenke*, Muzej Brodskog Posavlja, Slavonski Brod) te zbirke razglednica Damira Kovača (*Pozdrav iz Cresa*, Creski muzej).

Kao i svake godine knjižni noviteti u najvećemu broju obrađuju **likovne teme**. Ovom prilikom skrećemo pozornost na likovne monografije i opsežnije kataloge renomiranih slikara, kipara, arhitekata i umjetničkih pokreta: *Kipar Johannes Komersteiner i njegov krug* (Muzej za umjetnost i obrt); *Alberto Giacometti: Portreti sadašnjosti* (Umjetnički paviljon u Zagrebu); *Slavomir Drinković: Ješonska* (Muzej Općine Jelsa); *Munir Vežović: Zagrljaj erotike i plastike* (Moderna galerija, Zagreb); *Dražen Trogrlić: Intimni univerzum 2000. – 2015.* (Moderna galerija, Zagreb); *Kincl* (Kabinet grafike HAZU); *Bauhaus – umrežavanje ideja i prakse* (Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb); *Boris Bučan: Doručak u štampariji* (Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb); *Oscar Nemon* (Muzej likovnih umjetnosti Osijek). Među navedenima su i ona manje poznata, skrivena, ali značajna likovna imena – *Julije Csikos Sessia: u sjeni velikog oca* (Gradski muzej Križevci), *Marija Novaković: Sjećanja jedne pijanistice* (Muzej suvremene umjetnosti i Psihijatrijska bolnica Vrapče, Zagreb), *Celestine Prochaska: prva čazmanska fotografkinja* (Gradski muzej Čazma) i druga.

Svoju misiju zavičajnih muzeja, koji sabiru i predstavljaju građu značajnu za određeno područje, muzeji su ostvarili i izložbama o **zavičajnicima**, njihovu životu i doprinosu rodnomu kraju. Gradski muzej Čazma podsjetio je svoje sugrađane na Đuru Šurmina, hrvatskoga povjesničara, književnoga kritičara i političara; Muzej grada Iloka u svojem ciklusu *Zavičajne osobe grada Iloka* predstavio Miju Blažeka, glazbenika i prosvjetnoga djelatnika, i obitelj De Luca te njihov doprinos kulturnomu i zabavnom životu grada Iloka; Muzej grada Koprivnice izdvojio je Vinka Vošickoga, koprivničkoga knjižara, tiskara i nakladnika; Gradski muzej Križevci posvetio je svoju izložbu i katalog povijesti, značaju i nasljeđu židova u Križevcima; Muzej Sveti Ivan Zelina objavio je spomenicu u povodu 195. godišnjice rođenja i 125. godišnjice smrti Dragutina Stražimira, hrvatskoga svećenika, pisca, narodnoga prosvjetitelja te vrsnoga enologa; Muzej grada Splita izložbu je posvetio fotografu Veljku Vidoviću, a Muzej hvarske baštine objavio je zbirku eseja i poezije sugrađanina Tina Kolumbića (*U Hvaru sam doma*).

Slijedeći višegodišnju tradiciju, vrlo kvalitetne i zaokružene monografske cjeline **arheoloških tema** i ove su godine objavili specijalizirani arheološki muzeji, ali i oni gradski s bogatim arheološkim zbirka. Neke od njih su: *Temporis signa: arheološka svjedočanstva istarskog novovjekovlja* (Arheološki muzej Istre, Pula); *Zlato i srebro srednjega vijeka u Arheološkom muzeju Zadar*; *Kupinovo, groblje latenske kulture* (Arheološki muzej u Zagrebu); *Drevni Cipar iz fundusa Arheološkog muzeja u Dubrovniku*; *Fibule iz arheološke zbirke Burnum* (Gradski muzej Drniš); *Čovjek u prostoru i prostor kroz vrijeme: odnos čovjeka i prostora u svjetlu istraživanja našičkog kraja* (Zavičajni muzej Našice).

Muzeji su svojim izložbenim i izdavačkim projektima obradili i **povijesne teme** koje su se protezale od obilježavanja 450. obljetnice Sigetske bitke (Muzej Međimurja Čakovec), sudjelovanja u svečanoj proslavi 150. obljetnice viškoga boja (Muzej hvarske baštine), obilježavanja završetka Drugoga svjetskog rata (izložba '45. Hrvatskoga povijesnog muzeja; svjedočanstva preživjelih – *Bili smo samo brojevi: Istrani u koncentracijskim logorima u Drugome svjetskom ratu*, Povijesni i pomorski muzej Istre, Pula; stradavanja osoba s invaliditetom u vrijeme Drugoga svjetskog rata – *Nikada i nigdje više*, Galerija Sikirica u Sinju) do sjećanja na značajne datume iz Domovinskoga rata (84

sata za pobjedu, Gradski muzej Karlovac; 885 dana rata, Kninski muzej; Herojski dani: 20. godina od VRO Bljesak i Oluja, Muzej Moslavine Kutina; Oluja i hrvatska vojna tradicija, Muzej Prigorja, Sesvete; Početak obrane: Sisak u Domovinskom ratu, Gradski muzej Sisak; Zagrebačka ratna 1991., Muzej grada Zagreba i dr.).

U objavi **etnografskih tema** ove godine značajno mjesto po broju i kvaliteti zauzimaju publikacije o narodnim nošnjama: *Tekstilno rukotvorstvo i narodna nošnja brdovečkog kraja* (Muzej Brdovec); *Narodne nošnje Moslavine, Hrvatske Posavine i Banovine* (Muzej Moslavine Kutina); *Muške narodne nošnje zapadne Slavonije: Požega, Pakrac, Novska, Nova Gradiška* (Gradski muzej Nova Gradiška); *Povismo i sukno: kaštelansko tradicijsko ruho* (Muzej grada Kaštela i Etnografski muzej Split); *Iz pokupske baštine: nošnja Rečice, Šišljavića i Skakavca* (Gradski muzej Karlovac) i dr.

Vrlo detaljnim priručnicima od zaborava su sačuvane vještine **tekstilnoga rukotvorstva** kao prilog očuvanju nematerijalne baštine – izrade konavoskoga veza (*Od krpice do poprsnice* i *Za dva pro dva*) te izrade zadarskoga *zalistavca* u izdanju Narodnoga muzeja Zadar.

Zanimljive su i teme obrađene u drugoj knjizi *Zapisi iz Đakovštine* (Muzej Đakovštine), a suvremenim su maslinarima vrlo korisne predaje starih o kulturi masline i maslinovu ulju u Dalmaciji zapisane u katalogu *Slatko je, med nije; grko je, pelin nije* (Etnografski muzej Split).

Književno-jezična baština još je jedna od tema koja je uspješno muzejski interpretirana, što dokazuju i katalozi izložaba: *Od gojzerice do dindrlice: austrijacizmi i germanizmi u hrvatskome jeziku* (Muzej grada Đurđevca); *Jezik sveti mojih djedova: hrvatsko-bugarske usporednice* (Zavičajni muzej Ozalj); *Tiskana ostavština valpovačkih vlastelina* (Muzej Valpovštine); *U znaku Heliodore: Vladimir Nazor Jozi Kljakoviću* (Memorijalna zbirka Jozo Kljaković).

Isto tako, **glazba, glazbala i glazbenici** pronašli su svoje mjesto i u muzejima. Pod naslovom *Vrag vas skeljil Međimurci, idemo pljesat!* Muzej Međimurja priredio je izložbu u povodu 120. godišnjice rođenja Josipa Štolcera Slavenskoga, a Zavičajni muzej *Stjepan Gruber* u Županji obilježio je izložbom 110. obljetnicu rođenja Mladena Pozajića, istaknutoga dirigenta i skladatelja. Etnografski muzej Split predstavio je glazbala u hrvatskome folkloru katalogom i popratnim elektroničkim nosačem zvuka (*Zvuk, zvek, zvon: glazbala u hrvatskom folkloru*).

Prateći aktualna nacionalna i međunarodna događanja, hrvatski su muzeji tako uz Olimpijske igre u Riju predstavili i lokalne, no ne i manje bitne **sportske teme**. Muzej Like u Gospiću obradio je temu *Tenis u Gospiću* podsjetivši kako je Gospić imao prvi teniski klub u Hrvatskoj; Muzej grada Pazina uz nominaciju je grada Pazina za otvaranje Boćarskog centra za srednju i jugoistočnu Europu priredio izložbu i popratni katalog *Pazinske zlatne boće*; novootvoreni Muzej Ivanić-Grada podsjetio je na Stjepana Grgaca (1909. – 1960.) koji se i danas smatra jednim od najboljih hrvatskih biciklista; Gradski muzej Sisak obilježio je 110 godina od osnutka prvoga nogometnog kluba u Sisku, Ferijalnoga športskog kluba *Segesta*, nazvanoga prema drevnomu keltsko-ilirskom naselju na desnoj obali rijeke Kupe, a ovogodišnja izložba *Fiat Lux* Foto kluba Lošinj bila je posvećena sportskoj fotografiji.

Veliki izložbeni projekt Gradskoga muzeja Varaždin, *Varaždin pod krunom Habsburgovaca*, popraćen je opsežnim monografskim katalogom, ali i nizom popratnih izdanja za djecu i mlade te originalnim suvenirima poput platnene vrećice i soljenke.

Nakon ostavštine Pejačevića, koja je projektima osječkih i našičkih muzealaca zainteresirala publiku za život i običaje plemićkih obitelji, Muzej za umjetnost i obrt u suradnji je s Maticom hrvatskom predstavio još jednu istaknutu plemićku obitelj izložbom *Veličanstveni Vranyczanyjevi: umjetnički, povijesni i politički okvir života jedne plemićke obitelji*.

Muzeji svojim izdanjima pridonose i predstavljanju te očuvanju **sakralne baštine**. Tomu u prilog idu i najnovije publikacije *Bratovštine sjevernog dijela otoka Cres* (Creski muzej), *Crkve i kapele cresko-lošinjskog arhipelaga: grad Mali Lošinj* (Lošinjski muzej), *Zelinske crkve i kapele* (Muzej Sveti Ivan Zelina),

Nastavna sredstva i pomagala u privatnim školama Milosrdnih sestara sv. Križa (Muzej Đakovštine), *Spašena sakralna baština u poplavama 2014.* (Zavičajni muzej Stjepan Gruber, Županija) i druge.

Pojedini gradovi, četvrti, zgrade i spomenici **graditeljske baštine** također su dobili svoja muzejska izdanja. Stari Grad na otoku Hvaru dobio je svoju povjesnicu *Isječci iz života: 1914. – 1941.* (Muzej Staroga Grada), Lošinjski muzej popisao je *Utvrde Malog Lošinja*, a Zavičajni muzej Benkovac i Arheološki muzej Zadar *Kule i utvrde Ravnih kotara*. Reprezentativnu monografiju dobio je Knežev dvor u Dubrovniku, objavljenu u izdavačkome nizu Dubrovačkih muzeja, dobitnika ovogodišnje nagrade Hrvatskoga muzejskog društva za vrsnu izdavačku djelatnost; Muzej grada Zagreba nastavio je svoj izložbeni ciklus predstavljanja pojedinih gradskih četvrti katalogom o Maksimiru te poklon-publikacijom uz obljetnicu *Zoološki vrt u Zagrebu 1925. – 2015.*; Galerija Meštrović u Splitu objavila je knjigu o najpoznatijemu spomeniku u Splitu – Meštrovićevu *Grguru Ninskome*.

Znatiželja publike zasigurno je zadovoljena i drugim zanimljivim izložbenim i popratnim izdavačkim projektima. Muzej Tropolja opisao je običaj *mobe* (narodni običaj uzajamnoga pomaganja u većim i složenijim radovima); Muzej grada Pazina prisjetio se gradnje i djelovanja Istarske željeznice od njezinih početaka do naših dana (*Nema više ču ču ču*); Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka otkrio je tajne podzemnih spremnika pronađenih tijekom zaštitnih arheoloških istraživanja (*Riječke rupe*), a u suradnji s pazinskim Etnografskim muzejom Istre u središte su interesa stavljene tržnice (*Tržnica – trbuh grada*). Nadnaravna bića bila su tema dvaju muzeja, zagrebačkoga Etnografskog muzeja (*Čarobna družba: vjerovanja u nadnaravna bića u Podravini*) te Povijesnoga i pomorskog muzeja Istre (*Vile s Učke: žanr, kontekst, izvedba i nadnaravna bića predaja*), a tema smrti obrađena je u katalogu Galerije *Klovićevi dvori* u Zagrebu (*Put u vječnost*). Uz Tanatosa uvijek je i Eros, pa su posjetitelji mogli uživati u izložbi te listajući stranice kataloga Gliptoteke HAZU *Skulptura i nagost: tjelesnost i erotika u djelima Ivana Meštrovića*, ili pak upoznati tajne iznimne ženstvenosti i uljepšavanja starih Rimljanke (*Medicamina faciei feminae: odijevanje, frizure, kozmetika i mirisi staroga Rima kroz fundus Arheološkoga muzeja Zadar*).

Uz **zbornik radova** znanstveno-stručnoga simpozija u povodu 100. obljetnice rođenja Ivana Generalića muzeji su nastavili kontinuitet objavljivanja svojih **časopisa** i godišnjaka: *Asseria*, 11. sv. (Muzej antičkog stakla, Zadar); *Diadora: glasilo Arheološkog muzeja u Zadru*, 29. sv.; *Ethnologica Dalmatica*, 23. sv. (Etnografski muzej Split); *Etnološka istraživanja*, 20. sv. (Etnografski muzej Zagreb); *Glas Gradskog muzeja Karlovac*, 12. br.; *Godišnjak grada Korčule*, 14./15. sv. (Gradski muzej Korčula); *Godišnjak Gradskog muzeja Sisak*, 11. sv.; *Histria: godišnjak Istarskog povijesnog društva; Histria archaeologica: časopis Arheološkog muzeja Istre*, 45. sv.; *Informatica Museologica*, 45./46. sv. (Muzejski dokumentacijski centar); *Kaštelanski zbornik*, 11. sv. (Muzej grada Kaštela); *Muzeologija*, 52. sv. (Muzejski dokumentacijski centar); *Natura Croatica: časopis Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja*, 24. (1, 2) i 25. (1) god.; *Osječki zbornik*, 31./32. sv. (Muzej Slavonije, Osijek); *Podravski zbornik*, 41. sv. (Muzej grada Koprivnice); *Vijesti muzealaca i konzervatora*, 2015. (Hrvatsko muzejsko društvo); *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 48. sv.; *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, 108. sv. (Arheološki muzej Split); *Zbornik Dubrovačkih muzeja*, 3. sv. (Dubrovački muzeji); *Zbornik Muzeja Đakovštine*, 12. sv. (Muzej Đakovštine).

Raduje nas iznenađujuće velik broj **muzejskih publikacija za djecu i mlade** koje nude raznolika i maštovita ostvarenja muzejskih tema. Uz već spomenute vodiče kroz stalne postavne za djecu muzeji su pripremili i interaktivne vodiče kroz povremene izložbe (npr. *45: radna bilježnica: pedagoški vodič uz izložbu*, Hrvatski povijesni muzej; *Veličanstveni ja*, Muzej za umjetnost i obrt), edukacijske publikacije za mlade (*Abecedarij Prvoga svjetskog rata u svijetu, Dubrovniku i okolici*, Dubrovački muzeji; *Turistički bonton*, Hrvatski muzej turizma, Opatija; *Zar je to umjetnost?*, Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb; *Tia putuje kroz 120 godina Guvernerove palače*, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja, Rijeka) te radne bilježnice, bojanke i pitalice priređene uz 21. edukativnu muzejsku akciju *KLIK na kulturni krajolik*.

No, jednako tako sa žaljenjem konstatiramo kako je u cjelokupnome ovogodišnjem muzejskom nakladničkom korpusu objavljena samo jedna publikacija za posjetitelje s invaliditetom. Prateći tu problematiku već nekoliko desetljeća, MDC je kao četvrtu knjigu u svojoj biblioteci *Kako objaviti dobru muzejsku knjigu* objavio novu knjigu *Publikacije za osobe s invaliditetom – nakladnički izazov za muzeje* kojoj je cilj ohrabriti i potaknuti muzeje da slijedom dobrih primjera iz muzejske prakse u svoj izdavački plan uvrste i primjerene publikacije za uspješnu komunikaciju s osobama s invaliditetom.

Izborom i popisom samo nekih izabраниh tema i naslova želja nam je potaknuti naše posjetitelje na daljnje istraživanje njima najzanimljivijih tema i publikacija na ovogodišnjim 35. izložbenim policama MDC-a.

Snježana Radovanlija Mileusnić

Bilješke:

- ¹ *Izložbe izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija*. // Muzejski dokumentacijski centar. Dostupno na: <http://mdc.hr/hr/mdc/izlozbe/izlozba-izdavacke-djelatnosti-hrvatskih-muzeja-i-galerija/> (pristupljeno 20. listopada 2016.).
- ² Vidi grafikon *Hrvatsko muzejsko nakladništvo 1992. – 2015*. Dostupno na: http://www.mdc.hr/files/images/mdc/Interliber/2016_muz_nakladnistvoL.jpg (pristupljeno 20. listopada 2016.).
- ³ Isto.
- ⁴ *Kronologija izložaba izdavačke djelatnosti muzeja i galerija, 1982. – 2015*. // Muzejski dokumentacijski centar. Dostupno na: http://mdc.hr/files/file/mdc/Interliber/2016c_katalozi_tko_novo.htm (pristupljeno 20. listopada 2016.).
- ⁵ *Katalozi izložaba izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija*. // Muzejski dokumentacijski centar. Dostupno na: <http://www.mdc.hr/hr/mdc/zbirke-fondovi/knjiznica/rezultati-pretrage/?a=&i=&m=&j=&g=&iz=&mj=&n=muzeja+i+galerija&p=Muzejska+izdava%C4%8Dka+djelatnost&vp=385&sort=godina&page=1> (pristupljeno 20. listopada 2016.).